

Elitu-ítróttur

Fyrilestur sum Kaj Aage Troest helt á aðalfundinum hjá ÍSF

At það á aðalfundinum hjá Ítróttasambandinum, verða tikin upp evnir, ið kunna birta upp undir eitt mögulegt tjek ítróttina til frama, haldi eg verða eitt gott tiltak, ið eigur at verða varðveitt. Tá það nú í ár varð heitt á meg um at siga nokkur orð, vildi eg tí ikki bera meg undan.

Tað er eyðsæð, at tá ið tú hefur verið leiðari í fleiri ár innan somu ítróttagrein, verður tú merktur av henni, og er tað í so máta einki undantak við mær, so tað mugu tit taka við.

Tað, sum eg her fari at siga vekir vónandi okkurt í tykkum, sum møguleiga eisini verður ítróttini í Føroyum at gagni.

ELITU-ÍTRÓTT ella hvussu fáa vit eina betri elitu um nokur ár? Vit skulu venda eyguni móti børnunum og **BARNA-ÍTRÓTTINI**.

Ráðharrar í Europaráðnum komu fyrri tríðju ferð saman til fundar, heystið 1982, og á hesum sinni í Tønsberg í Noreg. Evni var: Ítróttur fyrri børn. (Børn merkja her 6-12 ára gomul). Úrslitið av fundinum var ein rúgvusmikil frageiðing, men niðurstaðan var í stuttum henda:

Børn eru ikki smá vaksen

— Bæði viðvíkjandi upp-tøku av súrevni og viðvíkjandi styrki kunna børn ikki iðka so nógv sum vaksen, og tí hava vaksen ítróttarfolk litið ella einki gagn av, at tað verður iðkað hart aðrenn pubertetsaldur.

— Børn verða skadd av veruligari styrkivenjing (m.a. verða vakstrarokini í bein-unum oyðiløgd).

— Tekniskt torførar iðkan-ir, ið tú lærir sum barn, fært tú einki gagn av sum vaksen (kroppurin broytist og har við eisini tyngdardepulini).

— Úr USA kenna vit domir um royndir, sum teir har hava gjørt við einægjarum tvíburðum. Einægjaðir tvíburðar hava somu arvaegindir, so tað, ið møguleiga ger teir ólíkar, er avirkanin úttanfrá. Annan av tvíburð-unum hava teir latið byrjað at venja eina avisa ítróttagrein sum 5-6 ára gamlan og hin sum 11-12 ára gamlan. Tað hevur vist seg, at tá teir eru um 15 ára gamlir eru teir á sama ítróttaliga støði.

Kurt Thomas, sum gjørdist amerikumeistari í reiðskapsfíleiki var 16 ár, tá ið hann byrjaði.

Russarinn Ditiatin, sum var heimsmestari í reiðskapsfíleiki í fleiri ár var 15 ár, tá ið hann valdi sær sína ítrótt.

Vit hava mangan hoyrt, at í USSR byrja tey at venja ítrótt á heilt ungum árum. Jú tað er rætt, men ikki á ser-venja.

Vit kenna eisini domir um svimjarar úr Sveríki. Svenskarar hava í fleiri ár vant smábørn (5-6 ára gomul) upp til at gerast góðir svimjarar. Men

eingin teirra er enn vorðin svenskur meistari.

Aftur til Tønsberg: har tala var um aldurin hjá børnum.

— Biologisk aldurin hjá barninum hevur meira at týða enn tann tíðarrætti.

— Vit hava øll eina við-fødda trongd til at: Eta — drekka — trongd til kærleika — til at røra okkum, og við og við eisini tann tørv, at verða saman við øðrum — tørv til tryggjeika — til at hevda seg, og í hesum sambandi eisini at dyrka ítrótt teirra vaksnu. Men er tað so, at leiðarar, venjarar ella foreldur stýra ella pressa børnini einsporað og eftir sínum egnum ynskjum, verður hetta beinleiðis skaðiligt fyrri børnini og kemur at gera, at tey missa áhugan.

— Innan ítrótt eiga børn at kunna styrkja sítt sjálvsálit og ikki umvent.

— Vit eiga at lata børnini iðka ítrótt eftir teirra egnum ynskjum og ikki eftir okkara.

— Skúlin og ítróttarfeløgini eiga at hava somu mál við-víkjandi byrjunarítróttini, at geva børnunum eitt breitt ítróttarstøði at standa á, og sum byggið á teitta natúrligu trongd, hetta at: Klúgva, kasta, lofta, ganga, renna, grulva, javnviga, leypa, hanga og rulla.

Á hesum breiða støði kann ein høg pyramída byggjast.

Um vit skulu seta nakran aldur á, eiga vit at geva børnunum til tey eru 10-11 ár eina støðisvenjing ella eina felags venjing fyrri allar ítróttagreinirnar, og ikki fyrr enn tá at byrja servenjingarnar.

— Øll børn hava rætt til at menna teirra serstaku ítróttagávur og at vaksa upp í einum sunnum og tryggum umhvøvi.

— At hava tað hugnaligt og stuttligt, og at fáa venjing sum eitt barn og ikki sum SMA VAKSIN.

— Hørd venjing og kappingar í bert einari ítróttagrein geva litla erfaring og harvið litla gagn seinni.

— At byrja tíðliga á ser-venja er sjáldan ynski barnanna, men oftast eitt krav frá onkrum øðrum.

Kappingar fyrri børn (6-12 ár) kunna virka bæði positivt og negativt, og har tær verða nyttar, eiga tær at virka motiverandi, og ikki sum eitt mál í sær sjálvum.

Kappingar fyrri smærri børn (6-10 ár) eiga at verða á tann hátt, at vit: Deila í tveir partar — og ikki á landsplani.

Hvørja ábyrgd og hvørja møguleikar hevur ÍSF

Lat meg seta fram hesar spurningar:

— Hvat grundarlag og hvønn málsetning hava vit fyrri barnaítróttini í Føroyum?

— Hvørja ábyrgd hava vit, og hvat gongur henda ábyrgd út uppa?

— Hvussu vilja vit, at barnaítróttin skal mennast,

Kaj Aage Troest

og hvussu kunna vit ávirka gongdina?

Aðrenn eg fari nærri inn á hesar spurningarnar, skal verða nevnt:

— At aðalfundurin hjá ÍSF er hægsti ítróttarmyndug-leiki. Viðtøkur, ið verða tiknar her, raka alla føroyska ítrótt, og ÍSF-lóginar eru galdandi fyrri øll sersambondini og limir teirra.

Ítróttasamband Føroya eigur at arbeiða fyrri, at fólk okkara færi hevið til at dyrka ítrótt eftir egnum ynskjum og tørv.

ÍSF skal virka fyrri, at fólk ið trívast, og at heilsan verður góð.

Fólk ið, hvør er tað? Tað er tú og eg — vaksen og børn. Eg vil hava, at tað verður tikið hensyn til min person. Hvussu við tað?

Sjálvandi taka vit hensyn ella eru vit umhugsin, men mest tá ið tað hevur við motionistar ella okkara bestu ítróttarfolk at gera, og minst tá ið talan er um ynskir og fyritreytir barnanna. Hetta er helst tí, at vit vita ov lítið um, hvussu børn mennast og um teirra motivation fyrri ítrótt.

Eg haldi, at vit eiga at við-ganga, at vit á mangan hátt mangla sjálvsálit til at trúgva upp á tað, sum vit sjálvi gera. Vit vilja fegin eta saman við teimum stóru, og taka til okkara úttan fyrilit, venjingarhættir frá øðrum ítróttatjóðum — úttan at hugsa um, at nú hetta er tað einasta rætta fyrri okkum, samfelagsliga og mentunnar-liga.

Tey seinastu 10-15 áriní hevur nógv verið skrivað og sagt um barnaítrótt í Norð-anlondum, tó mest negativt,

og til mikla ósng, men vit hava øll merkt hvønn veg tað ber.

— Her hjá okkum er tað vorðið enn meira vanligt, at børn velja eina ítróttagrein og servenja á nógv yngri aldri enn fyrr var vanligt.

— Tað visir seg at verða torførari at byrja eina ítróttakarrieru sum 10-12 ára gamal í dag enn bert fyrri fáum árum síðani.

— Bæði tað, ið børn útføra, og krøvini, sum verða sett teimum, eru økt munandi. Ítróttin er vorðin bæði tíðar-krevjandi og ógvuliga alvar-som fyrri mong børn.

— Hava vit eyguni við okkum, siggja vit, at tað eru mong sum gevast. Kann vera, at tað ikki er rúm fyrri tí næst besta, men tað eru eisini børn við góðum gávum, ið gevast at venja. Verður spurt hvi? Er svarið: »Eg tími ikki«. Og tað vita vit passar ikki.

— Tó kunna vit visa á, at ítróttur er tað fríttíðarítriv, ið samlar flest børn og ung.

— Tí skulu vit ítróttaleið-arar seta okkum niður og gjølla kannu teir spurningar, ið verða reistir í samband við barnaítrótt.

— Børn skulu hava loyvið til at royna seg í ymiskum ítróttagreinum og eisini í kappingum, men undir trygg-um umstøðum og við ábyrgd og menniskjaligari umsorg-an.

— Ítróttavenjarar mugu gera sær greitt, at teir hava ábyrgd fyrri øllum børnunum og ikki bert teimum bestu.

— Tað sær í mongum forum út fyrri mær, sum um børnini eru til fyrri ítróttina, og ikki ítróttin til fyrri børnini.

— Í dag er tað so, at vit seta ítróttina í sentrum, har vit vilja siggja úrslit og brogd, og laga børnini til ítróttina. Í staðin áttu vit at sett børnini og tann tørv tey hava fyrri neyðini at mennast líkamliga, sálárliga og sosialt í sentrum, og laga ítróttina eftir hesum.

0 Her má vend kom í sum skjótast, men eg kenni á mær, at tað kemur at taka drúgva tíð, tí tað eru áskoð-anir ið skulu broytast, og tað letur seg ikki gera við at trýsta lógir og viðtøkur niður yvir høvdið á fólk.

— Barnaítróttin eigur at hav eitt betri framtíðarútlit, betri enn bert úrslit og brogd.

— Ítróttin skal verða ein týðandi tættur í upplatingini. Her skal verða pláss fyrri øllum, og tey sum sýna serlig-ar gávur, skulu hava møguleika at fáa sum mest burtur úr undir konari leiðslu og vegleiðing.

— Eftir minari áskoðan hevði tað verið gott, um aðalfundurin kundi viðtikið, at:

— Eggjað verður til fjøl-öroyntni.

— At mótvirka spesialiser-ing tey fyrstu 4-5 áriní.

— At kappingar skulu laga seg eftir børnunum.

— Umfatandi kanningar fyrri børn undir 10 ár eiga ikki at finna stað.

— ÍSF setur í verk eina framtíðar ætlan, møguleiga í samráð við hini Norðanlond-ini, ið vit eru nær knýtt at.

Onkur vil helst spyrja, um hetta ikki er at ganga sersambondunum ov nær, tí tey ráða innan sína ítrótt?

Jú, tað er tað helst, men sersambondini hava eina ábyrgd, ið ikki kann takast

frá teimum, og sostatt er ítróttarbeiði við børnum ein felags ábyrgd hjá øllum ítróttasambandinum.

Enn eina ferð: Skulu kappingar nýtast innan barna-ítróttin, mugu tær ikki verða eitt mál í sær sjálvum, men eitt hjálparamboð til motiva-tión.

At enda kunna vit spyrja: Eru tað bert vit ið hava hesar trupulleikar, ella kenna onnur lond til tað sama. Á fundi í Nordens Gymnastikforbund fekk eg at vita, at hini Norð-anlondini hava somu spurn-ingar at dragast við.

Mær vitandi er Noreg tað av Norðanlondunum, ið hevur arbeitt døgligast fyrri at barnaítróttin fær betri sømdir, og í dag fær Noreg fleiri og fleiri lond í Europa eins og úttanfyri Europa at taka undir við sær.

Taka vit við læru, kunna vit um nokur ár, á hesum breiða grundarlagi, byggja eina hægri pyramída, og soleiðis fáa fleiri elituítróttar-fólk.

Tí eina elitu skulu vit hava, um vit megna tað.

Saltangará, 5. maí 1984
Kaj Aage Troest

Lesnaður
til alla
familjuna

